

## VERSAILLESKA MIROVNA KONFERENCIJA = od 18. siječnja 1919. do siječnja 1920.g.

THOMAS WOODROW WILSON (SAD),  
LLOYD GEORGE (VB),  
GEORGES CLEMENCEAU (FR.)  
VITTORIO ORLANDO (IT.)

= različitosti = Francuska = oslabiti Njemačku, prevlast  
V.B. = ravnoteža

SAD = 14. točka = 8. siječnja 1918.g

sastanci VIJEĆA DESETORICE ( 2 x SAD, V.B., Fr., It. i Jap.)

VIJEĆA ČETVORICE ( SAD, V.B., Fr., It.)

problemi = samoodređenje, nove države, manjine

mirovni ugovori = s Njemačkom = u lipnju 1919.g. u Versaillesu  
s Austrijom = u rujnu 1919.g. u St. Germaineu  
s Bugarskom = u studenom 1919.g. u Nevillyu  
s Mađarskom = u lipnju 1920.g. u Trianonu  
s Turskom = u kolovozu 1920.g. u Sevresu

posljedice = nestaju carevine = RUSIJA, AUSTRIJA, NJEMAČKA  
nastaju nove države

### LIGA NARODA

= T. W. Willson. = 14 točaka

= zadatak = očuvanje mira u svijetu

= temelj = neovisnost i teritorijalni integriteta

sjedište = GENEVA = organi L. N. =

SKUPŠTINA

VIJEĆE

MEDUNARODNI SUD

ODBORI

članovi = 42 države + 28 novih

= posljednje zasjedanje 1940.g. (raspuštena 1946.g.)

### ZBIVANJA U EUROPI I SVIJETU 1920-1928.g.

AUSTRO-UĞARSKA = car abdicirao 11. studenog 1918.g. = Karlo

odvajanje državica

= Privremena narodna skupština njemačke Austrije

12. studeni = REPUBLIKA NJEMAČKA AUSTRIJA

= 1919. g. = REPUBLIKA AUSTRIJA

MAĐARSKA = u 30. listopada 1918.g. = nezavisnost

vlada = grof MIHAILY KAROLYI

poč. 1919.g. = ustav = republika

= jača Komunistička partija = BELA KUN

= ožujak 1919.g. = ostavka vlade = Sovjetska Republika Mađarska

= ekonomska blokada i vojna intervencija

= kolovoz 1919.g. = apsolutistička vlast = MIKLOS HORTHYJ

### AZIJA I SVIJET

oslobodilački pokreti = KINA, INDIJA, INDONEZIJA, INDOKINA, EGIPAT, IRAK, MEKSIKO

= Indija = britanska kol.

= NACIONALNI KONGRES = nemiri, ustanci

MAHATMA GANDHI = pasivni otpor

= Kina = građanski rat = KUOMINTANG

SUN JAT SEN = ČANG KAJ ŠEK

komunistička stranka = MAO CE TUNG

= Japan = gospodarski uspon i industrijski razvoj

= Kina, Mandžurija 1931.g. , Pacifik

### SAD

gospodarstvo = ind. revolucija

= automobilska ind., promet

na vlasti = Republikanska stranka

1920.g. = ZAKON O PROHIBICIJI = kriminal (AL CAPONE)

vanjska politika = IZOLACIONIZAM

### RUSIJA

= građanski rat 1918/1920.g. = gospodarska i pol. kriza = glad = 13 milijuna ljudi

= general KOLČAK (Sibir) = BIJELA VOJSKA

general DENJIKIN (jug)

general JUDENJIČ (zapad)

= uspjesi Crvene Armije

gospodarstvo = RATNI KOMUNIZAM

= nacionalizacija gospodarstva = JEDNAKOST GRADANA U SIROMAŠTVU

1921.g. = V. I. LENJIN = NOVA GOSPODARSKA POLITIKA = NEP

do 1927.g. = obnova gospod.

1922.g. = SSSR

totalitarna država = jednostranački sustav = vlast komunista

1924.g. = 21. siječnja = umire Lenjin

= JOSIF VISARIONOVIĆ STALJIN (1879.-1953.g.)

od 1922.g. = generalni sekretar CK Svesavezne komunističke partije

1928.g. = Staljinova gospodarska politika

kolektivizacija na selu = seljačke radne zadruge KOLHOZI i

državna poljoprivredna dobra SOVHOZI

gospodarstvo = izgradnja ind. = norme

politika = 1934.g. progoni političara, javnih radnika i viših vojnih časnika

posebni logori = GULAG

## POLJSKA

rat sa Sovjetskom Rusijom = bitka na Visli  
= zaustavljeni boljševici => dogovor u Rigi

EUROPA = 1920/1929.g.

= nove države

= gospodarska kriza = 1920/22.g.

= inflacija, nezaposlenost, krediti

## FRANCUSKA

politika dominacije u E. = aktivna vanjska politika => POLICIJA EUROPE

= intervencije

= unutrašnje stanje = kriza

cilj = očuvanje pol. uloge u Europi

= savezi sa Belgijom 1920.g., sa Poljskom 1921.g.

= pritisak na Nj. = RUHRSKA KRIZA = 1923/1925.g.

= 1920.g. = MALA ANTANTA ( Čehoslovačka, Rumunjska, Kr. SHS)

= 1924.g. = odnosi s SSSR-om

1924.g. = izbori

= KONFERENCIJA U LOCARNU 1925.g.

## VELIKA BRITANIJA

najjača kolonijalna sila

= širenje kol. = Palestina, Mezopotamija

= politika ravnoteže snaga = Fr.- Njem.-SSSR

unutr. situacija = parlamentarna monarhija

= LABURISTIČKA i KONZERVATIVNA STRANKA

gospodarstvo = razvoj = brodogradnja, kem. industrija

problem = radnička prava

= Irska = 1920.g. = autonomiju

= SINN FEIN = Irska republikanska stranka

= 1921.g. = samostalnost i status dominiona

⇒ 1922.g. = potpuna neovisnost

= sjev. Irska ( ULSTER) – do 1949.g.

= kolonije = 1922.g. Egipat dobiva neovisnost

1926. g. = COMMONWEALTH

cilj => očuvati kolonije

prevlast na moru

ravnoteža snaga u Europi

## OSMANSKO CARSTVO

izgradnja nac. države = MUSTAFA KEMAL

= sultan MEHMED VI.

= 1923.g. = REPUBLIKA

sukobi s Grčkom

= MIR U LAUSANNEI 1923.g. = završetak tur.-grč- rata

= revizija ugovora iz Sevresa

unutrašnje reforme (KM) = ustav

= zakonodavstvo

## ITALIJA

gospodarska kriza = nesrazmjer

pol. nezadovoljstvo

= nemiri radništva i seljaštva

novi pokreti = BENITO MUSSOLINI

1919.g. = pokret BORBENI SASTAVI

= FASCI DI COMBATIMENTO

1921.g. = FAŠISTIČKA NARODNA STRANKA

= PARTITO NAZIONALE FASCISTA

listopad 1922.g. = kongres u Napulju

= generalni štrajk

= fašisti razbijaju štrajk = POHOD NA RIM ( 40 000 fašista)

31.listopada = vlada

1925.g. = jednostranački sustav

FAŠISTIČKO VELIKO VIJEĆE = vođa DUCE

obilježja = totalitarizam, nacionalizam, imperijalizam

odnos prema radnicima = POVELJA RADA (CHARTA DI LAVORO) 1927.g.

korporativni sustavi

= bolje gospodarsko stanje

= jačanje pokreta

novo vanjska politika = revizija Versailleskog sustava

odnos prema Crkvi = 11. veljače 1929.g. = LATERANSKI SPORAZUM

## WEIMARSKA NJEMAČKA

kraj rata = terit. promijene

= nemiri i revolucije

SPD = FRIEDRICH EBERT

1919.g. = WEIMAR = ustav

= 11. veljače = WEIMARSKA REPUBLIKA 1919/33.

= PARLAMENTARNA DEMOKRATSKA REPUBLIKA

1920/1923.g. = kriza i inflacija

= okupacija RUHRA

1925/29.g. = gospodarska obnova i uspon

vanjskopol. položaj Njemačke = UGOVOR U RAPALLU = 1922.g. = sa SSSR-om

= DAWESOV PLAN

= sporazum u LOCARNU (1925.g.)

= konferencija u HAAGU (1929.g.)

= konferencija u LAUSANNEI (1932.g.)

### razdoblje kriza

jačanje desničarskih struja = Hindenburg

1919.g. = München = NJEMAČKA RADNIČKA STRANKA DAP

1920.g. = NACIONALSOCIJALISTIČKA RADNIČKA STRANKA NSDAP

09. studeni 1923.g. = puč u Munchenu

= Hitler = piše Mein Kampf

pol. program = veličanje njemačke nacije i germanske rase

= kritika komunista i socijalista

= revizija V. ugovora

= obnova rada stranke 1925.g.

= partijska vojska = SA STURM ABTEILUNGEN (jurišni odredi)

= ERNEST RÖHM

= SS SCHUTZSAFFELN (zaštitni odredi)

= HEINRICH HIMMLER

RUDOLF HESS

HEINRICH HIMMLER

HERMAN GOERING

ALBERT SPEER

KARL DOENITZ

JOSEPH GOEBBELS

jačanje nacista = 1928.g. ulaze u REICHSTAG

= 1929/33. = uspon

1933.g. = Hitler = kancelar

30.siječnja = vlada

27. veljače 1933.g. = paljenje Reichstaga

= ZAKON O ZAŠTITI NARODA I DRŽAVE

= ZAKON PROTIV VELEIZDAJNIČKIH SMUTNJI

= TAJNA DRŽAVNA POLICIJA (GESTAPO = GEHEIME STAAT POLIZEI)

= KONCENTRACIONI LOGORI

= Njemačka istupa iz Lige naroda

= TREĆI REICH

sukob među nacistima = 29/30. lipnja 1934.g. = NOĆ DUGIH NOŽEVA

ERNST RÖHM i SA odredi

1934.g. umire HINDENBURG

= HITLER postaje predsjednik republike i zapovjednik vojske

= ( FÜHRER)

državni teror

= cenzura

= uklanjanje političkih protivnika

= sukobi s Crkvom

= progoni Židova = 1935.g. = NÜRNBERŠKI ZAKONI

ZAKON O ZAŠTITI NJEMAČKE ČASTI I KRVI

ZAKON O DRŽAVLJANSTVU

ZAKON O ZAŠTITI RASNE ČISTOĆE NIJEMACA

istodobno = gospodarsko jačanje = državni nadzor

= oporavak industrije, smanjenje nezaposlenosti,

= bolji socijalni položaj radnika

### EUROPA 30-tih godina

= DIKTATURA PROLETARIJATA = SSSR

= FAŠIZAM I NACIZAM = Italija, Njemačka

= GRADANSKE DEMOKRACIJE = V.B., Francuska

problem = fašizam i nacizam se doživljavaju kao suprotnost jačanju komunizma

ZAPAD SE VIŠE BOJI KOMUNIZMA NEGO FAŠIZMA I NACIZMA

## GOSPODARSKA KRIZA 1929.g.

= gospodarski razvoj

= MEDUSOBNA OVISNOST GOSPODARSTVA

gospodarske krize = uzroci = **gospodarski** = hiperprodukcija

**negospodarski** = suša, rat, epidemije

SAD = 20-te godine = investicije u zemlji i Europi (posebno Njemačka)

početak krize = **uzrok** = neujednačenost proizvodnje i prodaje

padaju cijene

**posljedice** = smanjuju se investicije, izvoz, nezaposlenost

= špekulacije na burzi

kriza = 25. listopada 1929.g. = **CRNI PETAK**

= prodaja velikog broja dionica

**posljedice** = stečajevi banaka, bankroti

lančana reakcija = kriza u Europi

SAD => Njemačka, Francuska, Velika Britanija

1929.-1933.g. = sve grane gospodarstva

= svi društ. slojevi

= kriza demokracije

najpogođenija = Njemačka

kriza se ne osjeća = u SSSR-u = izoliranost

i u Italiji = drž. intervencija

SAD = 1932.g. = demokracija

FRANKLIN DELANO ROOSEVELT = 1933.g. = **NEW DEAL**

program reformi = **DRŽAVNI INTERVENCIONIZAM**

razvoj industrije i veće zapošljavanje

= javni radovi = hidrocentrale, brane

= povoljni

= zakoni o socijalnom i zdravstvenom osiguranju

= progresivno oporezivanje

= kontrolirana devalvacija

NJEMAČKA i ITALIJA = plansko investiranje = drž. narudžbe = oružje

= utjecaj države na gospodarstvo

## JAPAN

= nakon rata = prva civilna vlada = parlamentarna monarhija

car ima veliku vlast, vojska ima povlašteni položaj

= vanjska politika = jačanje u Aziji + intervencija u Rusiji (loše)

= nezadovoljstvo američkom politikom

= vlada SAD donosi zabranu useljenja Azijata

= **KONFERENCIJA U LONDONU 1930.g.**

3 : 5 : 5

Japan : V.B. : SAD

1925.g. = opće izborno pravo za muškarce

gospodarska kriza 1929.g. = pada cijena i izvoz riže i svile

posljedice = jačaju militarističke i totalitarističke struje

pol. kriza = 1931.g. = ubojstvo **HAMAGUCHIJA**

= promjene = **NACIONALIZAM, TOTALITARIZAM, MILITARIZAM**

= ukidaju se pol. stranke i sindikati

= kult cara (božji sin), kodeks časti = **BUŠIDO**

započinju teri. osvajanja

1931.g. = **MANDŽURIJA** = republika **MANDŽUKO 1931/1945.**

= bivši car PU JI od 1934. g.

1932.g. = napad na Šangaj

1933.g. = Japan istupa iz Lige naroda

1937.g. = vojna intervencija u Kini = zauzimaju 2/3 Kine

## KINA

1905.g. = Kineska revoluciona liga = **SUN JAT SEN**

1911.g. = pobune u Šangaju

= **REPUBLIKA KINA** = 1912.g. posljednji car PU JI

1912.g. = **KUOMINTANG** = **SUN JAT SEN**

= od 1925.g. **ČANG KAJ ŠEK**

I. svj. rat = sukob Sjevera i Juga = građanski rat

1921.g. **KOMUNISTIČKA PARTIJA KINE** = **MAO CE TUNG**

= **građanski rat** = za ujedinjenje Kine

1925.g. = sukob K. (novi vođa **ČANG KAI ŠEK**) i **KPK**

= rasplamsava se **GRADANSKI RAT**

istodobno = rujan 1931.g. = Japanska agresija

= Mandžurija

**KPK** = **KINESKU KOMUNISTIČKU REPUBLIKU**

= **DUGI MARŠ 1934/35.g.** prema zapadu Kine

= završetak u pokrajini **SHANSI**

= 10 000 km = krenulo 100 000 ljudi = došlo 20 000

1937.g. = Japan osvaja velike dijelove Kine

sukob **KPK** i **KUO**... traje do 1937. g.

= ponovno surađuju = protujapanski rat

## TOTALITARNI SUSTAVI

društvo = čovjek podređen zajednici  
na čelu je jedna stranka +vođa

KOMUNIZAM	NACIZAM	FAŠIZAM
jednostranačje 1 vođa proletarijat državna intervencija koncentracioni logori	jednostranačje 1 vođa nacija državna intervencija koncentracioni logori	jednostranačje 1 vođa nacija državna intervencija

## AUTORITATIVNI REŽIMI

Jugoslavija, Španjolska

- = diktatorska vlast pojedinca
- = nema parlamentarne demokracija
- = progona političke opozicije
- = vanjska politika nije agresivna

## KOMINTERNA = stvaranje NARODNE FRONTE

- = savezi pol. stranaka socijalističke i komunističke orijentacije  
preuzimaju vlast = Francuska 1936/37.  
Španjolska

## ŠPANJOLSKA

- = diktatura generala PRIMA DE RIVERE do 1931.g.
- = izbori 1931.g. = pobjeda NARODNOG FRONTE = demokracija  
= REPUBLIKA  
= reforme
- 1933.g. = izbori = pobjeda konzervativnih stranaka  
= kraj reformi
- 1936.g. = izbori = vlast reformista = NARODNA FRONTE  
= reakcija vojske = neuspješan puč u srpnju 1936.g  
= general FRANCO FRANCISCO BAHAMONDE  
= uz pomoć Fašističke stranke = FALANGA
- 1936/39.g. = GRADANSKI RAT = FRANCO = Njemačka, Italija  
NARODNA FRONTE = SSSR i socijalisti
- = 1939.g. = padaju Barcelona i Madrid = pada Republikanska vlada  
započinje DIKTATURA = 1939/75.g.

## NJEMAČKA

- = nova vanjska politika = 1933.g. izlazi iz Društva naroda  
1935.g. = uvodi se opća vojna obveza  
= reorganizacija vojske = RAJHSVER postaje WEHRMACHTOM  
gradi se sistem vojnih utvrda = SIEGFRIEDOVA LINIJA = 600 km  
1936.g. = njem. vojska ulazi u RAJNSKU OBLAST  
= Njemačka napušta sporazum iz Locarna
- = pritisak na AUSTRIJU  
fašistička stranka ARTHUR SEYSS-INQUART  
1938.g. = ruši se vlast kancelara KURTA SCHUSCHNIGGA  
= vlada A. Seyss-Inquarta = poziva njemačku vojsku  
= 13. ožujka 1938.g. = ANSCHLUSS
- = pritisak na ČEHOSLOVAČKU  
= traži se autonomija 3 500 000 sudetskih Nijemaca  
= izaziva se nestabilnost u Č  
= 28. rujna 1938.g. = KONFERENCIJA U MÜNCHENU  
= SPORAZUM = Nj. aneksija Sudetske oblasti  
= 1938.g. = protektorat nad Čehoslovačkom  
= 1939.g. odcjepljenje Slovačke
- = pritisak na POLJSKU  
1934.g. = Njemačka i Poljska = desetogodišnji pakt o nenapadanju  
1939.g. = jača njem. pritisak = koridor, luka Gdanjsk, veza s Ist. Pruskom  
= razgovori vanjskih ministara  
= Poljska ne pristaje
- diplomacija  
25. studeni 1936.g. = ANTIKOMINTERNA PAKT  
= pol. savez s Japanom protiv SSSR-a  
= Italija 1937., Mađarska 1938., Španj. 1939., Bug., Finska
- 25. listopada 1936.g. = OSOVINA RIM - BERLIN  
= savez = vojna akcija u Španjolskoj+ Japan, Mađarska, Bugarska
- svibanj 1939.g. = tzv. ČELIČNI PAKT = vojni sporazum Italije i Njemačke
- 23. kolovoza 1939.g. = PAKT STALJIN-HITLER (Ribbentrop - Molotov)  
= službeno = sporazum o nenapadanju na 10 godina  
= neslužbeno = tajni protokol Ribbentrop - Molotov  
1939.g. = sporazumi o nenapadanju sa Baltičkim zemljama